Iubire magică - un sîmbure de roman

Vasile Voiculescu

I

TREI ŞEDEAU GOI, ÎNTINŞI la soare, poetul, doctorul şi pictorul, care ne adusese cu maşina pînă la acest colţ unic, Kalicichioi. Eu, al patrulea, chibiţul lor, cercetam ţărmul, fără seamăn pe întregul litoral al Mării Negre.

E un petec de Bretanie, cu arcuri de stînci zvîrlite pînă departe în apele de un albastru sever, cu grote irizate, pline de cormorani închiondoraţi, cu nori de călifari de-a lungul falezelor dărăpănate şi spume fîlfîitoare de pescăruşi fără odihnă.

Un murmur de glasuri ne tulbură liniştea. Două tătăroaice veneau spre noi. Cunoscuseră maşina pictorului, un fel de emir al acestor meleaguri, şi se înfăţişau să-i ghicească în ghioc. Ne deranjau. La un semn al pictorului, a trebuit să ne acoperim goliciunile. Le-am lăsat să-şi debiteze stîngacele lor baliverne şi le-am concediat repede cu un mic bacşiş.

- Ce săracă în folclor e marea! gîndi tare poetul.

- N-ai dreptate. N-o cunoşti, sări în apărarea mării pictorul.

- O cunosc şi cunosc tot atît de bine şi muntele, replică poetul. Dar ca să nu discutăm zadarnic, ascultaţi o întîmplare a cărei amintire o înăbuş de mult. Dar aici, în lumina asta necruţătoare, care alungă umbrele şi înspăimîntă stafiile, îndrăznesc să mi-o destăinui.

Acum cîţiva ani pusesem la cale o lucrare pentru care îmi închipuiam că îmi trebuie o linişte şi o concentrare excepţională.

Căutam deci departe de Bucureşti o atmosferă pură şi austeră, prielnică înaltei tensiuni la care ţinteam. Şovăiam între munte şi mare.

Tocmai atunci un prieten folclorist se pregătea pentru campania lui de vară. Dibuise un ţinut virgin, cu adevărate mine folclorice neexplorate, ascuns în cutele unui masiv grandios. Şi m-a poftit, dacă vreau, să-l întovărăşesc.

Mi-a făcut o listă de tot ce trebuie să iau. Nu m-am echipat însă în nici un fel. N-aveam nevoie de altceva decît de mediul prielnic inspiraţiei, în flacăra căreia nu vedeam arzînd zi-noapte ca un Mahatma.

M -am urcat în vagon numai cu o valiză uşurică, de mînă. Prietenul, văzîn-du-mă atît de pirpiriu, zîmbi.

- Ai să simţi lipsa multor lucruri, acolo sus.

El, mai cu experienţă, îşi luase, pe lîngă un rucsac doldora, şi un cufăr umflat CU tot soiul de provizii şi echipament. „Calabalîc netrebnic", cugetam în sinea mea, dar tăcui.

După o noapte şi o zi de călătorie cu trenul şi apoi cu o căruţă, am descălecat la poalele muntelui, în ultimul sat pînă la care duceau şosele practicabile. Aici orice drum se înfunda. De aici încolo, pînă la aşezările unde năzuiam, se însăilau numai făgaşuri şi poteci.

Am fost siliţi să poposim aici şi să căutăm alte mijloace de transport. Ne încurcau mai cu seamă bagajele.

Traserăm la un han, unde ni s-a spus că oamenii la care mergem sînt răi, neprimitori, aproape sălbatici.

A doua zi de dimineaţă am cerut sfat şi ajutor autorităţilor locale. Şi în timp ce valiza mea jubila, cufărul amicului sta bosumflat pe prispa primăriei, unde ne tîrguiam cu un om, să-ı care după noi cum o şti.

Dar aveam noroc. Robotul nostru se potrivea să fie din cătunul unde prietenul plănuise, cum zicea el, să facă „centrul ariei lui de studii şi cercetări". Şi odată cu soare-răsare pornirăm şi noi, petrecuţi de căinările notarului.

- Vai de oasele dumneavoastră!

Chiar de la început am intrat pieptiș în făgașul unei viroage, de pereții înghesuiți ai căreia își frecau coastele cei doi căluți, între care trona acum, măreț, alături de un sac cu păpușoi, cufărul. Deasupra lui, ca un moț superfluu, se clătina valiza.

Din viroagă am săltat în albia unui torent ce urca vijelioasă printre bolovani cît bivolii, în inima muntelui. Era unicul drum prin care se putea răzbi sus. Din cînd în cînd, îngenuncheam însetați și sărutam apele singuratice.

Am suit așa ceasuri întregi, sugrumați în acest defileu spart în stînci de navalele primordiale. Numai o curea albastră deasupra noastră însemna că acolo e cerul.

Cînd și unde, drumul răsufla mai slobod, dînd zidurile spelbe în lături; ne opream să admirăm primitivitatea peisagiului, arhaismul geologic, grandioasa nuditate a coclaurilor rudimentare, fără o floare, fără o iarbă. Uriașele răsturnări și rostogoliri, îngrămădirile elementare coborau de-a dreptul din potop, mărturii ale giganticelor chinuri telurice.

Drum lung și istovitor. A trebuit să ne împrietenim cu călăuza, care a tras tot timpul cu urechea la ce vorbeam, probleme de folclor. Așa că, pe lîngă cele ce va fi fost aflat de la primar, omul s-a încredințat că sîntem niște tîrgoveți de treabă. S-a minunat numai că în loc să învîrtim alt negoț umblăm după cîntece și ne ținem de basme și vrăji.

- De-alde astea sînt berechet la noi în sat, pe la muieri și babe. Merinde nu se prea găsesc. Streinii urcă rar să-și caute între fetele noastre soții, că sînt tare mîn-dre. Și zîmbi din ochi către noi. Nu cumva vă este a însurătoare ? Și ne măsură cîntărindu-ne cu privirea.

Am izbutit pînă la urmă să-i spulberăm toate bănuielile și îndoiala. S-a învoit chiar să ne găzduiască la el, cît vom vrea să stăm. Partida era cîștigată.

Îl chema Ion. Ion Onișor. Ne da casa mare de sus, cu două odăi curate și gătite, care tot stau degeaba. El locuia în cuhne, iar vara mai mult pe afară.

Am aflat cu acest prilej că-i murise nevasta. Trei fete înstreinate erau măritate în satele bogate de jos. Băiatul cel mare i se prăpădise pe front. Altul, însurat, făcea armata în oraș, departe. Rămăsese singur, numai cu noră-sa, de care nu se arăta mulțumit. Dar avea s-o puie să facă mîncare și să vază de noi.

Vorbeam urcînd și gîfîind. La hopuri mai mari sprijineam cufărul, care se hăisea din leagănul de chingi și arunca valiza mea jos. Gheața se spărsese și omul sta deschis în fața noastră. Seara, cînd am poposit în bătătura lui Onișor și i-am pus în palmă cărăușia și arvună din chirie, nu mai eram niște streini bănuiți, ci oaspeți buni, cărora gazda le deschidea nu numai casa și inima, ci și barierele ținutului.

De la poartă omul a strigat de două-trei ori, în întunericul amurgului. Dar n-a ieșit nimeni. A sfărîmat între dinți cîteva înjurături și a dibuit într-o ascunzătoare cheia cu care ne-a deschis casa. Cufărul a fost purtat pe mîini, ca un mort, înăuntru. Și nu ne-am mai gîndit la altceva decît la somn. Socotindu-ne încă drumeți, ne-am trîntit așa îmbrăcați pe paturile nedesfăcute. Eu am dormit însă rău, cu visuri chinuite, și m-am zvîrcolit toată noaptea.

II

A DOUA ZI, sub oblăduirea lui Onișor, am purces să vizităm satul.

Era înșirat pe niște rîpi, într-o șea clădită pe-o cascadă de terase, despărțite fîșii-fîșii între ele prin viroage adînci și bolovănoase ce țineau loc de ulițe. Casele atîrnau în pantă, din ce în ce mai înclinată cu cît urcai.

- „Inhaerent montes", cită prietenul textul unui istoric roman despre daci.

Priveam cu uimire sălbătecia locurilor. Peste tot, sărăcie de preistorie. Numai piatră și lemn gol. Ici-colea, cocioabe țuguiate, cu o ferestruică sus și fumuri oarbe în podul înalt ca de locuință lacustră. Dar, ca și cînd ar fi ascuns cine știe ce comori, fiecare curte era înconjurată cu zid tare de piatră.

Şi nici o mişcare. Bărbaţii după muncă, jos la cîmp; muierile şi copiii mai mari, cu vilele în munte. Plozii, la joacă pe coclauri. Rar, babe şi moşnegi cu vederile scurtate de bătrîneţe se ridicau de pe laviţele din poartă cînd treceam, dînd bineţe.

Onişor, mîndru, se oprea şi ne recomanda ca pe nişte domni mari, cărturari, prietenii lui de cînd lumea. Şi satul lua act.

Am întrebat de şcoală.

- Apăi şcoală nu avem. S-a clădit jos, în comuna cea mare.

- Dar biserică ?

- Biserică avem, dar lipseşte preot, că nu ne ajung puterile să-l întreţinem, lă-muri el. Dar urcă o dată, de două ori pe an, cu rîndul, cîte un domn preot de jos şi ne slujeşte slujba Învierii. Iar cînd se poate şi pe-a Crăciunului.

- Dar cu morţii ce faceţi ?

- Apoi la noi se moare greu, domnilor. Cînd se întîmplă aşa ceva, aşteaptă şi mortul pînă vine un preot din vale şi-i cetește.

Am cerut de ne-a dus la biserică. O cutie de bîrne cu un foişor cît un plop de înalt. De jur împrejur, cîteva cruci răsfirate sub ocrotirea unor ziduri ca de cetate.

Nici cîrciumă nu se afla. Toate astea înfloreau acolo jos, în comuna nouă şi mare, cu şcoală, biserici, primărie şi bancă. Satul vechi rămăsese un fel de matcă, din care roiseră oameni în toate părţile, flămînzi de pămînt negru şi avuţie. El colonizase dealurile şi cîmpurile pînă departe. Şi rămînea mereu mic şi oropsit, uitat în sihăstria lui. Dar tare ca un sîmbure.

Priveam cu inima strînsă şi mă durea atîta lipsă şi paragină. Împărtăşii prietenului jalea mea. Dar el sări şi luă apărarea sărăciei.

- E bine că nu e nici un belşug şi nici un prisos, decretă el. Asprimea şi sobrietatea care domnesc sînt mîntuitoare. Vezi ? Oamenii se înfăţişează ciolănoşi şi uscaţi ca pămîntul care îi naşte; o pojghiţă de humă pe o temelie de stînci. Aşa şi ei: cîteva funii de muşchi împletite pe oasele puternice, peste care aruncă doar o cămaşă, o ie sau nişte iţari. Podoabe: alb şi negru.

Pînă aici tirada plăcu lui Onişor, care se uita fălos la cioarecii lui.

- Mîncarea pe sponci, poame şi puţină mămăligă. Somnul pe o scîndură neacoperită, urmă amicul.

Asta nu-i mai conveni gazdei, care strîmbă din nas şi întoarse capul.

- Mai mult mălai n-ar strica, insinuă el.

- Simplitatea, sărăcia asta vă păstrează liberi şi senini, se adresă mustrător amicul către Onişor. Aşa, nu purtaţi povara nici unei bogăţii. Oieri şi ciubărari, nu sînteţi robii nici unei munci care să strice omenia din voi.

Omul înfruntat astfel puse nasul în pămînt. Prietenul era în vervă.

- Îi vezi ? se îndreptă el către mine. Ei nu datorează vieţii nimic altceva decît existenţa. N-au fatalitate. Au numai ursită. Nu vin încărcaţi de nici o moştenire.

- Ba sîntem moşneni din moşi-strămoşi, domnule, protestă omul. Prietenul trecu peste el şi urmă:

- Stau drepţi şi uşori, gata să primească pe umerii lor slobozi viitorul. Aici Onişor se îndreptă instinctiv din umeri.

- Nefiind prinşi în nici un ţarc sau teasc al aşa-zisei societăţi care să-i stîrcească, ei, nelimitaţi, deschişi tuturor posibilităţilor, sînt vechi, adică antici -nicidecum bătrîni. În ei se odihneşte omenirea sleită acolo jos, de munci, smintită de avuţii, denaturată de viţii.

Onişor, cu ochii la mine, cerşea o explicaţie. Dar tocmai intram într-o curte, unde dam peste o claie de copii aplecaţi asupra unei mogîldeţe. Ne-am strecurat în roata lor. Un bătrîior cu plete şi păr retezat pe frunte, cu un genunchi în pămînt, ţinea cu o mînă un uliu enorm şi-l certa în gura mare, căznin-du-se cu cealaltă să-i desfacă aripile. Hultanul se apăra fioros, şi pumnii omului, rîcîiţi de gheare, şiroiau de sînge. Dar nu s-a lăsat pînă nu l-a întins cu spinarea pe o cruce de stinghii. Şi în timp ce bătea cîte o ţintă în fiecare aripă, fixîndu-le de lemn, îl procitea amintindu-i de toate puicile şi găinile răpite; de Moţată, de Golaşa, de Pestriţa... O litanie, ca o

oraţie funebră. Pasărea, zgîrcită de furie şi durere, îl privea cu o cruzime arzătoare, ce ţîşnea din ochii rotunzi cercuiţi cu aur roşu.

Crucea cu pasărea răstignită de vie a fost legată în vîrful unei prăjini înalte şi ridicată sus în văzduhuri... Şi alaiul a pornit spre poartă, unde prăjina cu crucificatul a fost înţepenită lîngă un stîlp. Pasărea rămase acolo, în cer, atîrnînd vie, cu aripile întinse, gata a zbor. Bătrînul, cu ochii în sus, o certa încă pe ea şi tot neamul ei de tîlhari aripaţi.

Cînd dete cu ochii de noi se potoli. Schimbarăm bineţe. La rugămintea noastră şi la îndemnul lui Onişor, începu să ne povestească. Amicul scoase repede carneţelul şi porni să noteze cu lăcomie.

- Aha! de cînd îl păşteam! De-o săptămînă; după casă, după coşar. Dar jivina mirosea fierul puştii şi-mi da ocol. Azi în zori, după ce am frecat bine ţeava cu izmă şi am împodobit-o cu foi, m-am pitit, lungit cu faţa în sus, în grămada de buşteni din ogradă. Procletul a venit să-şi ia tainul şi s-a lăsat ademenit de un puişor. A făcut cîteva rotocoale şi s-a slobozit deodată, repede şi greu ca un pietroi, în jos. Dar l-am trăsnit ca la trei stînjeni de la pămînt. L-am aripat numai. Cînd să-ı apuc, şi-a înfipt clonţul şi ghearele în mine, că de-abia m-am putut des-căiera. Şi-şi apăsa dosul mîinilor cu un ştergar ud.

- Şi acum de ce l-ai urcat acolo, sus ? întrebă prietenul, notînd de zor.

Ca să dea de veste fîrtaţilor că nu-i de glumă şi să nu se mai apropie. Că dacă nu i-am mai speria aşa, ne-ar mînca şi pe noi, nu numai păsăretul.

Am aflat astfel că stîncăria din preajma satului era un adevărat cuibar, unde găile şi uliii îşi scoteau puii, ca să tabere apoi, cîrduri hrăpăreţe, asupra satelor. Pe urmă am băgat de seamă că nu era poartă care să nu ne întîmpine cu păsări crucificate, cîteodată două şi trei pe aceeaşi prăjină.

Am străbătut astfel prin sat ca prin mijlocul unei legiuni care îşi poposise acolo cohortele cu acvilele steagurilor înălţate pentru bătălie.

III

C î N D N E - A M ÎN T O R S din colindul nostru era prînzul mare şi acasă nu ne aştepta nimeni. Am ospătat noi pe Onişor cu merindele rămase de pe drum şi l-am cinstit cu belşug de vin. Pe urmă, bine dispus, a luat parte cu cel mai mare interes la desfacerea cufărului. Prietenul a scos şi a înşirat pe masă şi pe laviţe un întreg bazar: săpun, ace, aţă, bomboane, caramele, dresuri pentru obraz, nă-Irame, basmale, lulele, pachete cu tutun şi ţigări, cutii cu chibrituri, bricege, cărţi mici de rugăciuni, ilustraţii şi alte cîte, arsenalul lui cu care să forţeze bunăvoinţa tuturor categoriilor de deţinători, cît de îndărătnici, ai comorilor folclorice. Onişor s-a minunat mult de maşina de făcut cafea care ardea cu spirt, a mîngîiat lung sticlele cu rom şi coniac, s-a amuzat cu lanterna electrică şi a fost fericit cînd i s-a spus că la plecare îi lăsăm lui lampa cu petrol, lumînările si chibriturile.

Cu asta, amicul inaugura ancheta. Asta era capcana pe care i-o întindea lui Onişor, ca să-l descoasă dacă nu ştie vreo vrajă, dacă nu-şi aminteşte vreun basm, de vreun cîntec vechi. Onişor a oftat adînc şi s-a întunecat vădit tulburat. Răscolisem nomolul durerilor de la fund.

- Apoi, domnilor, descîntecele s-au dus în groapă odată cu fie iertată ne-vastă-mea, că ea le ştia... Farmecele s-au împrăştiat cu fetele care le făceau, să se mărite mai repede, şi cîntecele mi-au părăsit casa de cînd am pierdut feciorii.

- Ei, de ce spui asta ?... Unul trăieşte veşnic ca un erou. Cellalt face armata, în slujba ţării, îl mîngîiarăm noi.

- Da' de unde, domnilor... Am spus eu aşa ca să-mi ascund ruşinea. Nu e la oaste... E la temniţă grea.

- La temniţă ?

- Da, a junghiat un fecior care se tot da pe lîngă nevastă-sa... noru-mea... Am tăcut.

- Dar, reluă Onişor, se cheamă că am şi eu vraja mea.

Și s-a oferit dintr-o dată să ne împărtășească o taină a lui, pe care n-a arătat-o nici feciorului. Nouă însă ne-o dă pe față, fiindcă noi, ca oameni mari și scriitori de cărți, trebuie s-o cunoaștem. Dar e nevoie să plecăm îndată. Căci a doua zi el are de gînd să urce în munte, după noru-sa:

- Trebuie mînă de femeie, altfel murim de foame și de neîngrijire. Și-a luat minteanul pe umeri, în mînă toporișca și am pornit.

Departe, mai sus de sat, am intrat în marele așezămînt al codrilor, pentru care obștea se judeca de un veac și jumătate cu fel de fel de domni care și-l vindeau unul altuia, măsluind și amînînd dreptățile.

- Acum sîntem pe calea bună. Am pus un avocat care nu ne mai vinde, sfîrși Onișor cu tărie.

După un mers bun prin răcoarea verde, am ieșit la gol pe cumpăna apelor. În perspectivele văilor se deschideau uriașe circuri și cratere glaciare, străjuite de piscuri cu profiluri bizare. Căutam singurătate și mă întîmpina acolo nu una, ci o mie de singurătăți... Aș fi întîrziat bucuros... Omul sîrguia însă la drum. Am coborît repede de cealaltă parte a muntelui, la poalele căruia curgea un rîu, venit de departe pe undele umflate. Chiar sub noi se scobea un cot, ca un liman, în care apele se linișteau, bătînd molcom fața nisipului ce se strevedea prin ele. Ne-am strecurat printre tufișuri de mlajă și bălării...

- Să vedeți, domnilor, cursa mea. N-o să vă pară rău de osteneală. O întind de patru ori din primăvară pînă în toamnă și mai totdeauna o scot plină.

Gîndeam că e vorba de vreo plasă de pescuit nouă și inedită în domeniul etnografiei. Alături de el, am înaintat pînă în pragul apei. Onișor s-a uitat întîi roată în toate părțile. Și-a scos cămașa, și-a sumes cioarecii, a intrat în rîu, a căutat semnele puse, niște pietre albe, și s-a oprit în netezișul liniștit al albiei. Acolo a început să scormone cu brațele sub apă... A tras un țăruș, apoi altul, în totul șase. A săltat ceva, a răsucit și a ridicat cu mare băgare de seamă un vălătuc gros pe care 1-a stors și l-a pus la subțioară. A mai bîjbîit apoi în lung și în lat, cu brațele pe la fund. Dar n-a mai scos nimic și a venit pe mal.

- Pusesem patru, vorbea el mai mult ca pentru sine. Trei le-a luat apa... Ce să faci, partea ei...

Ne-a tras într-un zăvoi mai ascuns, a desfăcut vălătucul și 1-a întins pe iarbă, la dogoarea soarelui. Era o blană mare, mițoasă de berbec. Nu pricepeam.

- Unde-i peștele ? se uimi prietenul, cu carnetul gata.

- Apoi asta nu-i de pește. Asta-i doar capcană pentru altceva mai scump. Ci pînă s-o zvînta lîna, prindem și pește.

Umblă domol în traistă, trase sfoară, cîrlige, momeală, tăie trei nuiele mlădii și încropi la repezeală undițe, cu care ne așezarăm nedumeriți la prins. Din cînd în cînd, se ridica să supravegheze blana, care se zbicea iute.

Cînd a socotit de cuviință că totul e gata, a răsucit-o la loc, a pus-o în traistă și am pornit înapoi.

Sosiți acasă la vremea cinei, gazda a fost din nou oaspetele nostru. Nu spu-nc.i nimic. Legumea încet din provizii, bea vin și zîmbea pe sub mustăți, la curi-o/iiaiea noastră greu stăpînită.

-Lasă! O să vedeți. Întîi să se culce toate găinile satului, glumea el.

După ce s-a lăsat bine noaptea, a aprins un felinar orb, a scos din tron o dimie groasă cu care a astupat ferestrele și a tras zăvoarele la uși. A întins jos o pînză, a luat blana și, ținînd-o de un corn deasupra pînzei, a început s-o bată pe dos, adică pe partea jupuită, cu o vărguță. La bătaia meșteșugită a omului a pornii să se scuture din mițele și cîrlionții blănii un soi de praf, o pulbere ca un nisip. Operația se făcea metodic de sus în jos, bucată de blană cu bucată, fără grabă și cu mare migală. Pulberea, gonită din ascunzișuri, se cernea galbenă și strălucitoare pe așternut. Uneori chiar în chip de paiete scînteietoare în raza lămpii, ca fluturașii ce se cos pe ii.

Aveam impresia că Onișor săvîrșește o vrajă.

După ce a isprăvit cu dosul a luat, pe față, mițele în răspăr... Blana se istovise. 1 se smulsese ultimul grăuncior. El o vălătuci iar și o zvîrli după sobă. Apoi cu un pămătuf strînse în mijlocul pînzei o grămăjoară de pulbere.

Din cînd în cînd, se oprea şi o pipăia, dînd din cap.

- Poftiţi, domnilor, ne îndemnă el voios. Puneţi mîna şi cercaţi. Prefiram printre degete pulberea culeasă şi nu înţelegeam. Îl priveam nedumeriţi.

- E aur, domnilor, aur curat. Prietenul sări la carneţel.

- Aur ? Cum ? De unde ?

- Din nisipul rîului. Apele vin de sus din munţi şi-s încărcate cu pulbere de aur, spuse simplu Onişor.

Cerurăm lămuriri. Amicul pîlpîia de emoţie.

- Îl rod apele din stînci şi-l amestecă în nisipul lor. Ba se mai adaugă şi cel scăpat din şteampurile care mărunţesc acolo, amănunţi omul. Pe vremea cînd nu se lucra în băi, moşii noştri îl pîndeau aici jos şi-ı prindeau în cursele astea de blănuri miţoase.

- N-am auzit şi n-am citit nicăieri despre practica asta, se uimi prietenul spre mine.

Nici eu nu ştiam despre aşa ceva.

- E o taină străveche, care s-a pierdut, lămuri Onişor. O mai apucase tata, care mi-a lăsat-o mie moştenire, că îl ascultam. Şi eu poate s-o las feciorului, dacă o fi vrednic - şi adăugă amărît - dacă s-o mai dezbrobodi din ale muierii. Altfel, o duc în mormînt. Şi privind spre prietenul care buchisea carneţelul, adaose: că din cărţile dumneavoastră nu se mai întoarce ea înapoi aici.

- Şi cum vine asta, bade ? se nedumeri amicul.

- Apoi vine aşa. Aşezi blana la limpeziş pe apă lină, cu lîna în sus, şi o întăreşti în albie cu cîţiva ţăruşi. Apa se prelinge prin miţe ca printr-o strecurătoare şi trece mai departe la vale, ducînd cu ea nisipul netrebnic. Aurul, mai leneş, mai greu, merge mai domol şi se lasă, boieros, la fund, unde se încurcă şi se opreşte în firele încîlcite ale lînei. Se cheamă că a căzut în capcană. Te duci peste o lună, două, şi scoţi blana, cum văzurăţi, încărcată.

Şi, povestindu-ne, strîngea pulberea preţioasă într-un corn de bou în care se păstrează de obicei iarba de puşcă. Să fi fost ca la trei-patru grame.

- Şi cît se poate culege ? întrebarăm.

- Un năpîrstoc, două pe an, că atîrnă greu. Şi n-ai decît cinci luni.

- De ce ? întrebarăm.

- Apoi de toamna, tîrziu, şi pînă în gura verii, nu te înţelegi deloc cu apele. Vin numai mînioase.

- Numai atît, ne plînserăm noi, un degetar ?

- Apoi şi atît e prea destul, că se cheamă că-i fără nici o muncă. Doar că mai păgubesc cîteva blăni furate de ape. Dar decît să te trudeşti acolo, în băi, îngropat de viu ca în temniţă, mai bine aici slobod pe prunduri...

- Nu poate fi aur, spusei în franţuzeşte amicului. E probabil pulbere de mica, de care sînt pline toate pietrele. Cînd eram copii, tot aşa ne amăgeam şi noi şi le adunam socotindu-le că închid în ele firişoare de aur.

După ton, după mimică, omul pricepu că nu cred.

- Da' de unde, domnule, e aur - şi încă lamură.

- Cum îl cunoşti ? mă răţoii eu.

- Apoi nu-l cunosc eu, îl cunoaşte negustorul de la tîrg. Că mă duc cu praful ăsta jos şi-ı schimb pe mălai şi pe făină. Îl cearcă zaraful acolo cum ştie el cu apă tare şi mult se bucură. Că este aur bun, spălat şi lămurit în toate apele muntelui. Numai că e puţin. S-ar aduna mai mult dacă nu şi-ar smulge şi rîul dajdia lui. Da' i-o dau bucuros.

Şi omul ascunse în fundul tronului slăvitul praf cules din lîna de aur, după care alergau eroii lumii antice pînă la Colchida. Dar de unde să ştie asta Ion Onişor, care se ridică, urîndu-ne noapte bună ?

Am rămas cîtăva vreme tăcuţi, uluiţi, frămîntînd gînduri şi potrivind înţelegeri.

- Nu trebuie să ne mai îndoim, răsuflă prietenul. Noi n-am mai apucat, dar odinioară, şi nu e mult de atunci, albiile rîurilor noastre erau pline de ţigani zlătari, care cerneau nisipurile şi culegeau aurul din ele. Am întîlnit într-o carte un desen, pare-mi-se de Raffet, în sfîrşit nu

importă, de un călător de pe la începutul veacului al nouăsprezecelea, care, minunat de cele ce vedea, desenase o astfel de scenă: Zlătari prefirînd apele pentru aurul din ele.

- De ce s-a părăsit procedeul ? întrebai sceptic.

- De bună seamă, răspunse, gîndindu-se un timp, prietenul, fiindcă robia s-a desființat. Mîna de lucru a ajuns din ce în ce mai rară și mai prețioasă. Aurul cules în chipul ăsta ar costa prea scump, mult mai scump decît cel de mină.

Dar cea mai mare nedumerire rămase hotărîrea gazdei de a ni se destăinui

nouă, doi streini. Singura explicație a fost că omul, încărcat de nădufuri, amărît

de fecior, supărat de noră, a răsuflat într-o clipă de slăbiciune mai ușor către niște necunoscuți, niște drumeți. A fost așa ca și cum ar fi aruncat necazuri și taină pe apa sîmbetei.

Se făcuse frig de munte. Atunci am prețuit calabalîcul prietenului, din care m-am înfruptat c-un pled, un pulover, un cearșaf pentru pat și o lumînare. Ne-am culcat fiecare în odaia lui.

IV

N-AM ADORMIT DELOC. M-am răsucit și m-am zvîrcolit toată noaptea. Mă mînca pielea îngrozitor și trebuia să mă scarpin necontenit. Aruncai vina pe seama mezelurilor, care, sigur, mi-au dat o intoxicație cu urticarie. Desperat, am aprins lumînarea. Eram negru de pureci și eu, și patul. Niște pureci mari și flămînzi, care nu ciupeau, ci mușcau.

Prietenul m-a simțit. A venit și el nenorocit la mine.

- Credeam că dormi și nu îndrăzneam să te scol.

Fusese și el năvălit de o hoardă asemănătoare. Rufele, așternuturile lui curate de la București forfăiau de puncte negre zburătoare.

- Astea nu mai sînt insecte, sînt armăsari, zicea alergînd după ei prin pat.

- Ceea ce înseamnă, îl dojenii, că prima unealtă și cea mai esențială pentru culegerea și studierea folclorului la fața locului sînt prafurile de pureci. Altă dată nu mai trebuie uitate.

A fost o luptă zadarnică pînă-n zori, fără să putem închide ochii. Isprăvisem scuipatul cu care ungeam degetele ca să punem mîna abia pe cîțiva din pat. Dar temeiul lor era jos, în pomesteala odăilor. A doua zi ne-am înfățișat gazdei cu jalba în proțap.

- Apoi i-ați strîns din tot satul pe unde ne-am plimbat. Ba de la cîini, ba de la vite, ba de la copii. S-au aciuat la dumneavoastră, că aveți carne dulce și piele subțire. De noi, ăștia mai bătrîni, cu pielea sfarog, nu se mai lipesc. Lasă, că pînă o veni nor-mea să curețe, vă fac eu un așternut să nu mai îndrăznească unul să se apropie. La noapte o să dormiți împărătește.

A plecat și s-a întors numaidecît cu un maldăr de pelin verde și aromat. Din el a făcut mai întîi un mănunchi, ca o mătură, cu care a măturat cu grijă odăile. Pe cellalt l-a presărat pe jos, pe pat, sub pat, prin și peste așternuturi, pe perne, sub perne, în cămășile noastre de noapte, pretutindeni, cînd lujere întregi, cînd fărîmițîndu-i boabele din vîrfurile înflorite, și încredințîndu-ne că de acum vom fi invulnerabili. Noi, încrezători, am așteptat noaptea cu nerăbdare, hotărîți să o dormim toată, pe nerăsuflate.

Ne-am trecut toată dimineața în aroma amăruie a pelinului rînduindu-ne lucrurile. Eu n-am avut de scos decît caietul, pe coperta căruia scria răspicat: Faust, partea a treia, epilogul în cer. Prietenul ceru, ca de obicei, explicații, fără carnețel în mînă. Era un vast proiect de poem, pe care-l purtam de mult în minte. Urcam cuplul, pe Faust împreună cu Mefistofel, în cer și inversam rolurile. Acum Faust ducea, acolo sus, de nas, pe diavol, și-l ispitea cu aventuri de ordin superior, cu experiențe spirituale, de gîndire și cunoaștere, cum se cuvenea unor spirite descătușate. Dam o replică lui Goethe și-mi ascuțeam ironia pe spinarea prietenului, care nu pricepea subțirimea subiectului. Pe caietul în care el își trecea seara notele scria mare: Studii în folclor. Am rîs. Pentru ce în și nu de folclor ? Ne-am luat apoi serios la harță și ne-am ciondănit pe chestia folclorului în general pînă aproape la supărare. Fără să cred folclorul o mistificare, ceream prietenului o neîncredere, o bănuială, ca pentru orice producție unde individul, cu inspirația, cu fantezia, cu reaua lui credință, cu interesul de a te cîștiga, te înșală și te păcălește.

Tu crezi că faci știință obiectivă, tragi concluzii și generalizezi o invenție, o toană a unui singur năzdrăvan sau șoltic. Pe scurt, nu credeam în disciplina folclorică și ceream măsuri de siguranță și mari îngrădiri. Aduceam în sprijin cazul ilustru al lui Macpherson cu Ossianul inventat de el.

La amiază ne-am dat într-o rină pe paturi, să ne odihnim. Dar s-a pornit îndată un atît de înverșunat atac, de data asta de pureci uniți cu furnicile aduse cu pelinul, că am sărit îngroziți și am părăsit mișelește cîmpul de bătaie.

Am alergat iar la gazdă. Eu am amenințat ritos cu plecarea și că fac satul de rîs la gazetă.

Omul a ascultat liniștit și n-a căutat să se apere cu nimic.

- Lighioi spurcate, ne mîngîie el. Nu vor să iasă decît cu alai. Dar le vine lor Aldea de hac! O să vedeți. Numai nițică îngăduință.

Și plecă. Peste puțin se întoarse însoțit de un moșneag adus de spate, care ne salută cuviincios și adaose:

- Lasă, că-i scot eu, domnilor, n-aveți grijă, și-i duc încolo, pe pustii, să nu se mai poată întoarce.

Cum eram nervos și cu țîfna pusă de discuția cu amicul, îl repezii:

- S-or întoarce, nu s-or întoarce, nu vreau să știu! Vorba e să dormim la noapte, și privii batjocoritor prietenul.

- Lasă, că o să odihniți fără să vă întoarceți, mă potoli bătrînul.

- Cum îi scoți, moșule, îl îmbună prietenul cu o țigară. Și trase carnețelul.

- Hei, cu meșteșug! Că și ei trebuie să asculte de cineva mai mare.

Și începu pregătirile, simple de altfel.

Prietenul ceru frumos îngăduința să fim și noi de față la operație. Cu foarte mare greutate, după lungi stăruințe, după ce i-a dat cîteva pachete de tutun, o pipă nouă și chibrituri, moșul se învoi. A cerut ca atîta vreme cît va lucra el în casă, sa se mătură curtea, să se ridice gunoaiele și să se înmoaie leoarcă praful din bătătură și de pe prispă cu apă. Ceea ce gazda s-a apucat să execute, cu sfințenie.

Vrăjitorul a intrat în casă urmat de noi și a purces la descîntec, luînd odaie cu odaie.

A tras din teaca de la brîu un cuțit mare și lat ca un iatagan, lucios ca argintul, pe care 1-a așezat potrivindu-l cu grijă într-un colț, în piezul ferestrei. Apoi a acoperit fereastra cu o cîrpă neagră pe care o ținuse în sîn. A lăsat numai un colț ușor dat la o parte, potrivind așa ca fîșia de raze ce se strecura pe acolo să cadă drept pe lama cuțitului. In întunericul ce se așternuse în odaie, cuțitul ardea strălucitor, ca și cum înaintea lui s-ar fi aprins o candelă. Pe urmă omul s-a pornit cu o vergelușă mlădioasă să lovească, petec cu petec, palmă cu palmă, pomesteala, începînd de la prag și înaintînd treptat, amănunțit, spre cuțitul flăcărător, pînă a ajuns la el. Tot timpul mormăia un descîntec din care n-am prins decît cuvintele „negri procleți". Cuțitul a început să se întunece pierzînd încet-încet luciul. Atunci moșul 1-a ridicat repede și a ieșit cu el afară, ținîndu-l ascuns. Noi, după el. Cît am putut zări, lama era neagră de pureci, înțesați unul în altul pe amîn-două fețele. Ei opreau reflexul luminii și înnegriseră oțelul.

Vrăjitorul s-a dus cu el departe, l-a curățat scuturînd purecii pe coclauri și s-a întors. A luat acum la bătaie așternutul și pernele pe care le trîntise jos, aproape de cuțitul fermecat, și a ieșit iar cu el, doldora de procleți. A trecut apoi la scîn-durile patului și ale laviților, în sfîrșit, la tot ce se afla în casă și în tindă. Și așa, rînd pe rînd, a cules, pe cuțit, sute de gîngănii.

La plecare l-am răsplătit cu cîteva hîrtii de bani. Nu le-a primit. Trebuia argint, numai așa vraja avea putere.

Ca să-l facem să vorbească mai mult, ne-am ținut după el pînă acasă, într-o văgăună. Prietenul vrea morțiș să noteze cuvintele descîntecului. N-a fost însă chip să scoatem de la el nimic. A rămas neînduplecat la toate momelile. Am cules doar din cocioaba lui alt rînd de pureci. Moșul a făcut haz și nu s-a sinchisit.

- Vedeți dumneavoastră, ăștia sînt purecii mei și nu se cade să mă pun rău cu ei. Lepădați-i undeva, aiurea, că de-acolo îi chem eu înapoi acasă, glumi el.

Am coborît la pîrîu, unde i-am scuturat pe gîrlă. Cînd am sosit acasă, Onișor plecase după vite și după noru-sa, la munte.

Am cinat și ne-am culcat numaidecît, nu fără oarecare teamă. Am dormit însă noaptea toată în adevăr împărătește; sub paza descîntecului, nici un vrăjmaș nu ne-a mai tulburat somnul.

V

M-AM SCULAT TÎRZIU. Am trecut tinda; alături, prietenul meu lucra de zor. Umpluse un sfert de caiet, ceea ce mă irita oarecum... Eu nu scrisesem un rînd și era a treia zi de la sosire. Timp prețios pierdut cu fleacuri. La intarea mea el se opri. Angajarăm o discuție asupra vrăjilor. L-am atacat direct.

- M-aș închina, zisei, dacă vrăjitorul cu un fluier fermecat la gură ar fi ieșit din casă în fruntea unui alai de pureci încolonați și i-ar fi cules și pe cei din curte. Dar așa se vede cît de colo că a folosit un procedeu de practică comună.

- Cum comună ? Ce vrei să spui ?

- Vreau să spun că orișicine poate face ca el.

- Aș vrea s-o văd! se oțărî amicul. Cum ?

- Foarte simplu. Lama cuțitului era unsă cu un clei de care se lipeau purecii.

- Chiar dacă ar fi așa, asta nu micșorează întru nimic lucrarea magică.

- N-a fost deloc ce crezi tu, îl contrazisei. A fost curiozitatea purecilor pentru lumină.

- Ei, asta-i acum... Purecii, curioși!...

- Da, și încă foarte curioși. Ca orice insectă, sînt fascinați de lumină. De ce este nevoie de întuneric în odaie și de o rază de soare care să bată drept pe oțelul lamei ? De ce vraja nu-i operantă afară, în curte ?

- Fiindcă vrăjile, explică el, au nevoie de condițiuni speciale, ca și celelalte lucrări de același ordin. Nu-i vrea ca ședințele de spiritism să se ție în curți și fenomenele de materializare să se producă ziua-n amiaza mare!...

- Fugi de-acolo! îl luai eu. Aici e altceva. Purecii stîrniți de vărguța moșului alergau, ca și fluturii, către lumina de pe lamă, care-i atrăgea - asta ți-o conced -ca un farmec. Dar aici intervine dibăcia omului: nu vraja, ci cleiul îi prinde și-i fixează. Dar cursa e mult mai stîngace și mai primitivă decît candela chinezească.

- De unde ai mai scornit-o și pe asta ?! rînji amicul.

- N-o scornesc eu. Există de cînd lumea în Extremul Orient un fel de prin-zătoare de pureci, bazată pe același principiu: o feștilă care arde noaptea jos pe podea în mijlocul unui talger. Purecii atrași se precipită și cad în lichidul din vas... Ingenios, nu-i așa, și simplu. Pe cînd procedeul nostru aduce a hîrtie de prins muște, plus recitativul.

Prietenul, indignat, sări ars. Mi-a reproșat josnicul meu materialism. Mi-a ținut un logos despre puterile magice care zac în noi și de care habar nu avem. Despre legăturile mult mai adînci dintre anume oameni și natura suprasensi-bilă, pînă la care noi nu putem pătrunde să-i cunoaștem legile și să-i captăm forțele.

L-am tratat de retrograd și superstițios. N-aveam dreptate. El n-a știut sau n-a vrut să-mi răspundă că printr-un fel de mimetism absolut necesar trebuia să

Îmbrace mentalitatea primitivă și să primească forma culturii magice. Altfel n-ar fi putut pătrunde în intimitatea stărilor ei și datelor ce ne apăreau, ne ase-ili.iu aici din toate părțile, să se adapteze condițiilor. Am tăgăduit orice realitate practicilor nătînge cu a căror culegere și admirație își pierde vremea. Am rîs de bieții naivi ca el, care se lasă trași pe sfoară de țăranii șireți, și am sfîrșit categorisind magia de impostură și pe vrăjitori de șarlatani, batjocorindu-i cum mi-a venit la gură.

Prietenul, de data asta cu un fel de spaimă, mă opri, rugîndu-mă să nu mai vorbesc astfel. Dacă m-ar auzi unul din cei pe care-i insult, s-ar putea să se răzbune pe mine și să mă pedepsească într-un chip îngrozitor. Are să-mi dea să ci-tesc despre procedeele tantrice...

Era să-l reped din nou, dar umbla cineva în tindă și n-am vrut să ne audă cearta.

Îmi urcasem inutil sîngele în cap. Dezgustat, m-am smuls din discuţia stupidă şi fără rost şi am trecut la mine, hotărît s-o rup cu toate din afară şi să mă cufund în lumea mea, pentru care urcasem aici. M-am întins pe pat şi, cu hotărîre, cu efort aproape dureros, am început să mă cufund într-o meditaţie adîncă.

Aveam practicile mele proprii spre a-mi înlesni concentrarea pînă la exaltare. Un ritm al spiritului vital, un fel de stăpînire, o frînă asupra respiraţiei pînă la oprire, un soi de luciditate ca un control pus pe bătăile inimii şi aţinti-rea unei imagini mintale, care creşte şi înfloreşte, se amplifică sub privirile unui ochi lăuntric, dîndu-mi o beatitudine ca de haşiş, dar fără urmările dezastruoase ale acestuia.

Mă străduiam astfel să compun pe Margareta în cer, cu mult deasupra celei închipuite de Goethe. Nu o martiră naivă, nu o mică sfîntă abstractă, ridicată la acest rang din ceata amantelor convenţional seduse şi părăsite. Ci ca pe eternul feminin, uriaşă putere cosmică liberatoare, căci iertarea nu e decît liberare, care urcă şi potenţează acolo în cer pînă la rolul de virtute creatoare pasiunile care pentru noi, aici, pe pămînt, sînt doar păcate şi ne strivesc sub ele.

O Margaretă care, ca o altă Evă zămislitoare, creează din nou pe Faust aşa cum se dorea el şi—l schimbă pe Mefisto, din valetul mincinos, din sluga vicleană care-şi duce stăpînul la ispită, într-o necesară forţă antagonică, pe care Margareta şi-o aliază şi o integrează Universului.

Începeam să văd o Margaretă violent de sfîntă, dacă s-ar putea spune, sfîntă cu acea violenţă a păcatului, care...

Ajunsesem aici, cînd simţii un freamăt, o prezenţă. Deschisei ochii. Cineva sta în mijlocul odăii şi mă privea intens.

Cum intrase ? Eu închisesem uşa şi ştiam că, furios, parcă trăsesem zăvorul.

- Sînt Mărgărita, spuse tare apariţia.

Sării speriat, mă clătinai năuc şi nu pot spune decît cu vorbele cele mai banale emoţia smintită ce mă gîtui. Inima îmi bătea nebuneşte. Gîndurile se învălmăşeau ca apele căzute într-o cataractă şi lumea se învîrtea cu mine, ameţit în mijlocul ei.

Cînd mi-am venit în fire, o zeiţă - nici acum nu-i pot spune altfel - sta şi mă privea cu un zîmbet şăgalnic. Era înaltă, zveltă, cu părul castaniu şi unduios, ochii mari de un verde ca fundul de talaz, obrazul alb-trandafiriu împuns de două gropiţe, nasul subţire, drept, cu nări pîlpîitoare. Bărbia puternică pornea semeaţă în jos, ca să se rotunjească seducătoare, şi gura fermecător arcuită îşi ascundea colţurile uşor sumese în două gingaşe bride. Coloana splendidă a gîtului se îmbina fără greş în linia umerilor de o proporţie şi o graţie nemaiînchipuite. Sînii, zglobii, drepţi, umpleau de o viaţă misterioasă ia în care pîlpîiau fără încetare. Braţele admirabile, lungi şi netede, se terminau cu mîini suave şi mici cît un cuib de pitulice, încărcate cu dezmierdări. Sub mijlocul strîns, şoldurile glorioase, pline de voluptăţi erau modelate de fota neagră, care-i descoperea picioarele goale, desăvîrşite, cu glezna delicată, sugrumată jos, cum numai o rasă cu har poate zămisli. Purta sandale, care scoteau la iveală uşoara boltire a tălpii şi călcîiul mic şi roz, ca la nimfele zugrăvite de maeştri.

Nu ştiu dacă am privit-o îndelung sau mi-am dat seama, am intuit totul dintr-o ochire. Dar era de o perfecţie copleşitoare.

Şi un miros de dragoste, de busuioc amestecat cu dîrbovnic, îmbătă odaia.

Coborîse din exaltarea meditaţiei mele ? Din miezul inspiraţiei din care mă trezise ? Uitasem de mine, de timp, de locul unde mă aflu, de gura şi ochii căscaţi la ea zănatec.

- Sînt Mărgărita, repetă ea zîmbitoare.

- Margareta ? Care Margareta ?

- Nora gazdei, şi plecă ochii în jos.

- Ah, nora gazdei ?!... Şi răsuflai adînc. Vălul magiei începu să se ridice. Onişor nu ne spusese niciodată cum o chema pe nora lui. Fata continua să

rîdă tainic, stînd netulburată în faţa mea.

Nu ştiam ce să fac. Încurcat, am poftit-o pe scaun. Nu-mi credeam ochilor. Mi-era teamă să nu se mistuie, ca o vedenie. Îmi venea s-o pipăi, ca să mă încredinţez, şi nu îndrăzneam. O

văpaie mă cutreiera din creier pînă-n tălpi, dar o simțeam mai ales în gînduri, în minţile în care nu mai eram.

De unde răsărea minunea asta? Încîntătoarea noră apocrifă a lui Onișor? Cine-i pusese atîta perfecţie în linii, noblețe în atitudini, armonie în mișcări ?

Stam, fulgerat dintr-o dată de dragoste. De o dragoste impură. M-a plesnit fără veste atîta erotism, atîta răscol sexual necunoscut mie pînă atunci, că m-am înspăimîntat. Frumusețea cărnii ei îmi era, dacă nu aș fi putut-o poseda, cel mai teribil supliciu.

VI

Din acea clipă nu am mai trăit eu, a continuat să trăiască în mine frenezia mea pentru Mărgărita. O evocasem și o coborîsem din cer pe pămînt cu toată fatalitatea de păcate care o urmărea. Dar eu nu mai eram Faust.

Am fost de aici înainte umbra ei pe lume, călcată necontenit în picioare.

I ,a început încercai s-o cîștig cu bani și daruri. M-a respins și ținut departe, ca pe un copil, nu cu severitatea și bățoșenia femeilor care vor să te exaspereze, ci cu o demnitate simplă, cu atît mai intimidantă. O simțeam, o ghiceam expertă până la perfecţie în dragoste, capabilă să-ți dea plăceri și delicii dincolo de fire. Și sufeream chinuri neînchipuite pe măsură ce pasiunea îmi creștea din ce în ce mai Otrăvitoare.

Nu mai mă recunoșteam. Se întîmpla oare cu mine o obsesie, pînă la substi-tuire de personalitate ?

Și pe aceeași măsură Margareta era mai rece, mai depărtată, mai disprețuitoare.

Credeam că mă joacă și făceam toate chipurile să mă apropii și s-o învîng. Dar între noi se interpunea un schimb de stări bizare, un interflex de influenţe potrivnice. Ne aflam într-o ecuație a aceleiași existențe, însă unul la semnul pozitiv, celălalt la semnul negativ.

O dată cu sosirea ei, traiul ni s-a schimbat în bine. Doi ciobani fugari coborîseră după ea din munte. Unul cu coșulețe de fragi și zmeură, altul cu caș și cu ciubăre de lapte dulce. Răsărise în curte un gușat căruia îi curgeau balele cînd o vedea și care mătura, spărgea lemne, aprindea focul. Un șchiop crunt la înfățișare ieșise de nu știu unde și o ajuta la cuhne. Tăia păsările, păzea oalele, fierbea mîncările. Și un codan, cu cîteva tuleie de mustață sub nas, scutura așternuturile și deretica prin casă. Toți o slujeau ca pe o regină. Și nu mă dumiream de unde se prăsise droaia asta, cînd deodată răsăriră alții, cu zecile, care treceau pe la poartă șuierînd sau se opreau și se pofteau singuri la vorbă. Satul, fără de veste, nu mai era pustiu. Dar din toată ceata asta de nebuni, eu eram cel mai de plîns.

Părăsisem lucrul. Lăsasem prietenul, care colinda singur. Nu mă mai interesa nimeni și nimic afară de Mărgărita. Stam ziua întreagă numai s-o pîndesc și țineam tot timpul ochii pe ea. Încercam s-o slujesc și eu în rînd cu ceilalți ciraci și-i cerșeam favoarea s-o ajut în casă, la gătit bucate. Mă îmbrînceam cu gușatul cine să-i care mai întîi lemne și cu celălalt satelit, căruia vream să mă substitui la suflatul în foc. Și-i culegeam orice fărîmă de vorbă.

Ea mă primea nepăsătoare sau pleca de lîngă mine. Pierdusem orice stăpînire asupra mea, orice control și orice rușine. Noaptea mă tăvăleam ca un posedat, plîngeam și mă băteam cu pumnii.

Prietenul cercă să mă aducă la realitate. Îmi înșiră entuziast descoperirile lui în folclor, urmele unei balade care se cîntă și se joacă în același timp, ca o dramă magică. Eu stam inert și nu auzeam. Purtam în mine numai făptura copleșitoare a Mărgăritei.

Ați simțit ce simplificatoare este pasiunea ? Cum reduce și unifică existența numai la un singur și același mod ? La o unică cheie ? În privința asta se poate spune că pasiunea este o fericire, o penibilă, dar autentică fericire. Ca orice pasiune, de altfel. Toate complicațiile dispar. Te întorci la o singură dimensiune, aceea a pasiunii tale. Pierzi înălțimea, pierzi lărgimea, rămîi cu lungimea urîciu-nii în care te tîrăști pînă la sfîrșit.

Uneori, cînd clocotea în ea belșugul de luxură pe care-l dospea, îmi îngăduia să mă apropii și să mă gudur lîngă trupul ei. Atunci era demonică. Ochii îi creșteau, îi izbucneau și era în stare să tîrască după ea o haită întreagă de oameni. Se îndupleca o clipă, numai atît cît, aplecat asupra ei, privirile amețite îmi leșinau pe lunecușul alb dintre sînii dîrzi, pînă la fundul magic unde sălășluia fericirea.

Atunci se smucea de lîngă mine hohotind și pierea pe coclauri, unde bănuiam că aleargă să se astîmpere, cum se vorbea, cu alții. Dar eram atît de domesticit, că nici nu mîrîiam, dar încă să ridic măcar un deget asupra ei.

Era o făptură a Satanei, trimisă să mă piardă ? Sau o bolnavă, o posedată, ca și mine ? Orice ar fi fost, atunci nu mă interesa. Ea, așa cum se înfățișa, era pentru mine existența.

În sfîrșit, nebunia ajunse culmea. Trebuia să fac ceva. Psihoza mă dusese la un pas de pieire. Dacă nu izbutesc, eram hotărît să mă ucid. Pușca lui Onișor atîrna încărcată cu gloanțe pentru urs într-un cui din odaia mea.

Din norocire, tragedia asta, de o intensitate ucigătoare, n-a ținut mult. Mie mi s-a părut că a durat ani. De fapt, s-a desfășurat, fulgerător, în numai alte trei zile!

Am sosit în sat dumineca. Marți izbucnise din zodiile rele Margareta. Vineri noaptea pătrunsei la ea, încuiai ușa și, întărit de cumplita suferință, îi căzui în genunchi, îi propusei să părăsească sărăcia și să vie cu mine în oraș, unde am s-o acopăr de podoabe și bogății.

Ea sta întinsă pe laviță și nu mișca. Surîse numai și mă rugă să n-o mai tulbur, că e obosită.

Căzui atunci ca la o icoană cu metanie la poalele ei și o implorai cu lacrimi să mă ia de bărbat. O voi despărți de feciorul lui Onișor și mă așez cu ea unde vrea, aici în sat, în altă parte, în străinătate, numai să fie soția mea. Dacă nu, îmi fac seama! Și se vedea bine că nu glumesc.

Ea m-a certat și m-a concediat ușor, cu cîteva vorbe simple, ca pe gușatul bă-los, care ieșea de-a-ndărătelea cînd îl da afară din cuhne. Așa am ieșit și eu.

În curte mă pîndea prietenul, care mă urmărise și ascultase la ușă. Nu mi-a vorbit nimic. M-a luat și m-a culcat în patul lui. Iar el m-a vegheat scriind toată noaptea.

A doua zi, sîmbătă, în zori, mă pregăteam să trec în odaia mea, decis. Prietenul m-a oprit și mi-a spus multe, între care că sînt, ceea ce știam, fabula satului.

Am mai aflat pe deasupra și credința lui, că sînt vrăjit. Mărgărita auzise blestemele mele împotriva vrăjitorilor și se răzbuna asupra mea în chipul acesta. Am găsit putere să-mi schimonosesc obrazul a rîs. El nu s-a dat bătut. Mi-a vorbit de realitatea fenomenului, de vibrații și unde, pe care fiecare din noi le emanăm. Mi-a adus pilda celebră a celor două persoane radiodifuzoare omenești de la Bratislava, care uimiseră lumea pe vremea aceea. Și mi-a vorbit multă vreme de potrivirea asta între fenomenele pricinuite de vibrații.

Vraja ? E destul ca printr-o practică oarecare - și aici e farmecul - pe lungi -mea de undă a vibrației tale vitale să se adapteze unda unei alte voințe, rea sau bi-nefăcătoare, pentru ca vraja să se și înscăuneze. Ce e, la urma urmei, sugestia ? hipnotismul ? O luptă între vibrațiile a două voințe adversare.

Ascultam dus. Și deodată gîndul unei asemenea vrăji mi-a intrat în cap. De ce nu aș încerca ? Oh, dacă ar fi posibil să-mi îmbuc gîndurile, dorurile, tremurul meu în ființa ei, să i le împărtășesc, ca unui aparat de radio... Numai cine este cel care știe să sucească butonul la punctul anumit ? Vrăjitorul, el singur poate, susținea prietenul.

L-am întrebat deodată dacă se află o vrăjitoare în sat. Era, și încă una extra-ordinară, care-i dăduse cîteva probe fantastice. Se împrietenise cu ea. Ar putea în cazul meu să facă minuni.

M-am sculat. El mi-a luat mîna și am pornit. De cum am ieșit pe poartă, m-am răzgîndit. Parcă o voință nevăzută m-a oprit și, îndărătnic, am dat să mă întorc. Mă cuprinsese un dor de Mărgărita ca și cum n-o mai văzusem de ani, ca și cum aș fi pierdut-o. Prietenul mă smulse și mă luă mai mult pe sus. M-a dus numai cu făgăduiala că vrăjitoarea are să mi-o dea în brațe chiar în seara aceea, ascultătoare ca o păpușă.

În capul satului ne-am oprit la poarta farmecelor. A intrat întîi prietenul să ceară audiență pentru mine. Mi-erau gîndurile aiurea. Ceea ce făceam săvîrșeam automat, ca pentru altcineva,

strein. După puţin timp prietenul a ieşit vesel şi m-a înfăţişat Sibilei, o bătrînă înaltă, descărnată, puţin adusă de spate, cu nas cocîrjat, barba întoarsă în obrazul numai creţuri. Dar ochii: doi cărbuni aprinşi.

I-am spus şi eu pe scurt păsul care mă aduce şi am rugat-o să facă orice, numai Mărgărita să mă iubească. Dam tot, îmi vindeam chiar sufletul. Ea m-a ascultat clătinînd cu compătimire din cap. Ştiam oare că Mărgărita este ea însăşi o vrăjitoare ? Că lucrează numai cu farmece şi pentru asta se ţin bărbaţii zănateci după ea ? Că e bătrînă şi urîtă ? Ştirbă şi strîmbă ? Şi, spunînd astea, baba îşi înfigea cărbunii ochilor în minţile mele. Ştiam că numai Necuratul, a cărui unealtă este, o arată fragedă şi frumoasă ?

Predica asta mă impacientă. Am răspuns că nu mă interesau cîtuşi de puţin bîrfelile pe socoteala iubitei mele. Mi-era dragă cu atît mai mult. Eu viu şi-i cer farmecul de purtat ori filtrul de băut care să-mi deschiză raiul; s-o aprinză şi pe Mărgărita, dacă poate, cu vrăjile ei, de aceeaşi patimă cu a mea.

Şi vedeam parcă aievea mîna uscată a bătrînei sucind un buton, pe o anumită lungime de undă, şi o armonie dumnezeiască luîndu-mă, cu Mărgărita deodată, în vultorile ei.

Sibila privi repede spre prieten, care clipi de cîteva ori, lăsînd capul în jos.

- Bine, zise ea. Stai aici jos.

Şi mă aşează pe un scăunaş rustic. Ea stete pe altul în faţa mea.

Vă spun drept... Nu e puţin lucru ca atunci cînd fierb toţi diavolii în tine tu să stai nemişcat locului, fie chiar cîteva minute, aşezat pe un fund de lemn cu trei picioare. Şi să simţi cum o mînă zgronţuroasă îţi astupă ochii, pe cînd cealaltă îţi umblă prin păr, atingîndu-ţi ceafa, creştetul şi lingîndu-ţi cu asprimea ei tâmplele, în mormăielile unui deseîntec şuierat printre ştirbiturile dinţilor. M-am supus însă cu resemnare.

Doar am clipit speriat cînd m-am trezit suflat de trei ori în obraz, cum te scuipă o pisică înfuriată. Abia am putut descleşta pleoapele. Am răbdat mai greu, nu ştiu de ce, alte trei insuflări peste piept. Dar m-am zvîrcolit ca un demon cînd vrăjitoarea m-a gratificat, pe neaşteptate, cu alte trei, pe care le-am simţit reci şi tăioase ca gheaţa, jos sub vintre, unde s-a aplecat fără să prind de veste, cu o nedelicată indiscreţie. Pe urmă mă afumă cu buruieni împuţite amestecate cu păr smuls de la fiare, mă descheie la haină, îmi dete gura cămăşii în lături şi îmi scrise la stînga, pe piele, în dreptul inimii, cu un cuţitaş, un semn în chipul unei stele în patru colţuri. Parcă aş fi fost anesteziat: nu am simţit nici o durere.

Am urmat să primesc şi să îndur toate astea şi încă altele cu o linişte şi o supunere din ce în ce mai ciudate. Simţeam, ceea ce nu mi se mai întîmplase de cînd cunoscusem pe Mărgărita, că lucrurile ăstea mă privesc adînc şi că se pecetluieşte ceva.

Bătrîna mă lăsă din descîntec şi se sculă. Rîcîi într-un colţ al cocioabei pămîntul şi scoase o oală din lăuntrul căreia alese o bucăţică de os cît un solz de crap. Făcu un semn cu degetele asupra lui şi-l scrijeli cu o stea ca şi cea de pe inima mea, numai că în cinci colţuri, din care unul căutînd în jos.

- Ţine, îmi spuse încet. Du-te cu farmecul acasă. Dar singur. Şi să nu te în-tîlneşti cu nimeni. Suflare de om să nu te ştie. Dacă-ţi iese cineva în cale, abate-te şi ocoleşte-l. De nu poţi, lasă vraja jos pe pămînt şi dă-te în lături. Numai după ce s-a depărtat omul, te întorci şi iei osciorul. Odată ajuns acasă, as-cunde-te. Numai cînd o fi ea singură, găseşte chip să te apropii fără să te vază. Atunci să-i strecori vraja oriunde-i putea, în păr, în sîn, în betelie. Să n-ai nici o teamă. Doar să te gîndeşti în clipa aia cu putere la mine şi să strigi tare: „mumă, sai!"

Am smuls talismanul din mîna Sibilei şi am alergat tot drumul cu zvîcneli de inimă. Ca să ne supunem consemnului trebuia să fiu absolut singur. Prietenul a rămas acolo. De altfel el urma să aranjeze socoteala. Îl autorizasem să plănaşi a oricît.

Am sosit acasă cînd încă era dimineaţă. Bătătura, pustie. Iubita, pe prispă, aplecată deasupra unui ghiveci, răsădea o floare.

Și dragostea, dragostea mai pustiitoare ca oricînd, mă prăvăli către ea. Ea m-a simțit. Dar pînă să se întoarcă și să se apere, i-am strecurat, pe la spate, în betele cu care era încinsă, solzul vrăjit. Și am strigat cum mă învățase bătrîna.

- Ce faci ? se răsuci spre mine, c-un țipăt ascuțit, ca un junghi.

În drum spre casă culesesem un cărăbuș, pe care plănuisem să i-l anin de ie și altfel să motivez gestul cu care să-i strecor vraja...

La țipătul ei îi arătai gîngania, pretextînd că se urca pe ea s-o ciupească. Dar în clipa aceea se petrecu ceva cumplit.

În fața mea sta o strigoaică, cu ochii de albuș de ou răscopt, plesnit de dogoare; nasul mîncat de ulcer; obrajii scofîlciți se sugeau adînc între gingiile știrbe și puruiate. Sînii tescuiți îi atîrnau ca două pungi goale, uscate și încrețite. Coastele îi jucau ca cercurile pe un butoi dogit. Și în bazinul șoldiu, pe crăcanele oaselor picioarelor, măruntaiele spurcate clocoteau ca niște șerpi veninoși. Și duhoarea morții umplu deodată lumea.

Am răcnit ca un nebun. Și am smucit-o deodată la fugă, fără să mă mai uit îndărăt, părăsind toate acolo...

Într-o goană am ieșit afară din sat și în cîteva ceasuri am coborît, numai în salturi, la întrecere cu torentul, defileul urcat cu atîta cazină. La amiază mă aflam în satul de jos, unde întîlnisem pe Onișor.

Și chiar în aceeași seară o căruță mă aducea în galopul cailor la gară, unde tocmai intra trenul.

Abia la București m-am trezit ca dintr-un delir.

Și nici acum nu știu bine ce a fost. Și dacă a fost. Dar cred că vrăjitoarea n-a greșit. Nu mi-a dat ceea ce îi cerusem. Ci dimpotrivă, a făcut Mărgăritei, ca unei dușmance, de urît. In loc să ne acorde undele, vîrîse între noi cei mai îngrozitori paraziți, ca să continui similitudinea prietenului.

De atunci nu mai merg decît la mare.

Și, spuse el către doctor, am rămas cu o meteahnă: nu mai sufăr femeile. Au pentru mine același miros crîncen, a moarte, cu care am fugit în nări, din satul unde vulturii sînt răstigniți și unde oamenii încleiați de frumuseți magice, ca purecii seduși de strălucirea cuțitelor vrăjite.

Marea tăcea gravă. Noi toți așijderi.

După un timp de muțenie, doctorul începu să se îmbrace.

- Și prietenul ? întrebă el.

- Nu mai știu de atunci de cînd l-am lăsat acolo absolut nimic despre el, răspunse povestitorul. M-am ferit să-l mai întîlnesc. Îmi era penibil, chiar odios să-l mai văd. Cred că a plecat în străinătate pentru studii, cum proiectase.

- Cum îl chema ? se interesă doctorul.

- Îl chema... stai o clipă. Îl chema... nu-mi vine acum în minte...

- Nu se numea Kivu ? îi aminti doctorul.

- Da, da, se lumină poetul: Kivu...

- Și mai cum ?

- Iar nu-mi amintesc... Ceva cu T...

- Teofil, împlini doctorul. Nu era un bărbat înalt, oacheș, cu sprîncene negre și groase ca două lipitori ?...

- Da, da, exact. Teofil Kivu. De unde știi ? L-ai cunoscut ?

- L-am îngrijit, răspunse doctorul, acum cîțiva ani, cînd eram medic la ospiciul central. L-am avut bolnav în serviciul meu.

- Bolnav ? De ce ?

- O psihoză excito-maniacală, cu delir sistematizat. Vorbea numai de vrăji, de descîntece... spunea de un farmec care i s-a făcut. Sărmanul a murit în niște chinuri groaznice.

...O înfiorare a aerului ne cuprinse fără veste. Se lăsa amurgul și ne stăpî-neau vrăjile.

- Tot nu s-au lăsat pînă nu și-au răzbunat pe unul din noi, spuse cu glas schimbat poetul, sculîndu-se de plecare. Și bietul Kivu a căzut victimă în locul meu.

- Aș... Nu! Era o ereditate încărcată, vru să lămurească doctorul. Dar privind chipurile noastre alterate ca de o spaimă, se opri.

În spatele nostru, un nor negru, cu gîtlej roșu, ca o scorpie, se zămislise din senin și venea spre noi, înghițind cerul. Ne-am îmbrăcat în grabă și am plecat.

Nimeni n-a mai scos o vorbă în automobilul care ne purta pe drumurile negre ale Dobrogei spre casele unde luminile aprinse ne atrăgeau ca niște vrăji.

Departe, un far își zvîcnea în cele patru zări smocuri de raze, spre care pluteau, fermecate, corăbiile.

1947, februarie 7-5